

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
Irena LIPOWICZ

Warszawa, 1. VI. 2011

RPO-661085-III/I/IM

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pani
Jolanta Fedak
Minister Pracy
i Polityki Społecznej

Szanowna Pani Minister,

Uprzejmie informuję, że jestem adresatem skarg od osób, które zachorowały na choroby zawodowe prowadząc działalność gospodarczą i jednocześnie nie podlegały ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia tej działalności.

Problem dotyczy rolników, podlegających ubezpieczeniu społecznemu w pełnym zakresie na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), którzy podjęli dodatkowo także pozarolniczą działalność gospodarczą. Przepis art. 5a tej ustawy zezwala w takich przypadkach, pod pewnymi warunkami, na pozostanie w ubezpieczeniu społecznym rolników. A zatem taka osoba, wykonując dwa rodzaje działalności zawodowej, stanowiące zasadniczo odrębne tytuły do obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, podlega ubezpieczeniu społecznemu tylko z jednego tytułu, a mianowicie z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego.

W ramach ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, o którym mowa w art. 7-15 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ustawodawca przewidział wypłatę świadczeń w razie zajścia określonego ryzyka. W przypadku wystąpienia choroby zawodowej przepisy przewidują wypłatę m.in. jednorazowego odszkodowania. Warunkiem wypłaty takiego świadczenia jest to, aby choroba zawodowa pozostawała w związku z pracą w gospodarstwie rolnym, a ponadto musi być objęta wykazem chorób zawodowych, określonych w przepisach wydanych na podstawie Kodeksu pracy. Zatem rolnik, który zapadł na chorobę zawodową bez związku z czynnikami występującymi przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, lecz czynnikami występującymi przy prowadzeniu dodatkowej działalności gospodarczej, nie jest uprawniony do świadczeń z tytułu

choroby zawodowej, określonych w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) regulują zasady podlegania ubezpieczeniu wypadkowemu różnych grup społeczno-zawodowych, w tym osób prowadzących działalność gospodarczą. Natomiast rodzaje świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz warunki nabywania prawa do tych świadczeń określa ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 ze zm.). Zgodnie z tymi przepisami, za chorobę zawodową uważa się chorobę określoną w wykazie chorób zawodowych, o którym mowa w art. 237 § 1 pkt 2 Kodeksu pracy, jeżeli została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub sposobem wykonywania pracy.

Podleganie ubezpieczeniu wypadkowemu rolników nie daje zatem wystarczającej ochrony ubezpieczeniowej przed skutkami chorób zawodowych wywoływanych czynnikami panującymi przy wykonywaniu działalności gospodarczej, prowadzonej obok prowadzenia działalności rolniczej.

Również podleganie ubezpieczeniu wypadkowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i jednocześnie prowadzenie działalności rolniczej nie daje należytej ochrony przed skutkami chorób zawodowych spowodowanymi czynnikami występującymi w związku z pracą w gospodarstwie rolnym. Pomimo tego, że zarówno prowadzenie działalności gospodarczej, jak też działalności rolniczej na gruntach rolnych, stanowi w rozwiązaniach systemowych odrębny tytuł do podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, to w przypadku osób prowadzących jednocześnie oba te rodzaje działalności ochrona ubezpieczeniowa nie jest odpowiednio rozszerzona.

Należy zauważyć, że regulacja taka została przewidziana w przepisach ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez wprowadzenie dobrowolnego rolniczego ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego. Znajduje ono zastosowanie w stosunku do rolników, którzy podlegają ubezpieczeniu społecznemu na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (pracownicy, osoby ubezpieczone z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej). Ubezpieczenie to ma ograniczony zakres przedmiotowy, ponieważ przewiduje wyłącznie wypłatę jednorazowego odszkodowania z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej (art. 7 ust. 3 ustawy). W związku z tym składka z tytułu takiego ubezpieczenia jest zmniejszona do 1/3.

Z uwagi na powyższe wydaje się zasadne wprowadzenie analogicznej regulacji do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Argument, że ubezpieczenie wypadkowe nie występuje w tym systemie samoistnie, lecz w powiązaniu z ubezpieczeniem emerytalno-rentowym, nie powinien stanowić przeszkody blokującej wprowadzenie postulowanych regulacji prawnych.

Działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Panią Minister o ustosunkowanie się do przedstawionych wyżej problemów.

Łęka Wynory szczerku

Żenue Jipson